

EBÜ ALİ eŞ-ŞAŞİ

EBÜ ALİ eŞ-ŞAŞİ

(bk. ŞAŞİ, Ebü Ali).

EBÜ ALİ et-TENÜHİ

(bk. TENÜHİ, Ebü Ali).

EBÜ ÂMİR el-AKADİ

(أبو عامر العقدي)

Ebü Âmir Abdülmelik b. Amr el-Akadî
(ö. 204/819-20)

Muhaddis.

Benî Kays kabilesinden Akadîler'le olan yakın ilgisi sebebiyle Kaysî ve Akadî nisbeleriyle anılır. Kurre b. Hâlid, Şu'be b. Haccâc, Mâlik b. Enes gibi hocalardan hadis öğrendi. Ali b. Medîni, Ebü Hayseme Zühreir b. Harb, İshak b. Râhûye ve Ahmed b. Hanbel gibi muhaddisler de kendisine talebelik ettiler.

Ebü Âmir Basra'nın güvenilir hadis hâfızlarından biriydi. Ahmed b. Hanbel, hadis tahsili için Basra'ya giden bir talebeye Ebü Âmir'den faydalanmasını tavsiye etmişti. Yahyâ b. Maîn ile Ebü Hâtim er-Râzî onu *sadûk**, diğer muhaddisler ise *sika** olarak değerlendirirler. Rivayet ettiği pek çok hadisten bazılarına *Kütüb-i Sitt'e*'de yer verilmiştir. Ebü Bekir eŞ-Şâfiî'nin (ö. 354/965) rivayetlerinden İbn Gaylân'ın derlediği *el-Gaylâniyyât*'ta da Ebü Âmir'in rivayetleri âlî senedlerle zikredilmiştir.

Ebü Âmir el-Akadî 204 (819-20) yılında Basra'da vefat etmiştir. 205'te (820-21) vefat ettiği de kaydedilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eŞ-Tabakât*, VII, 299; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, V, 425; a.mlf., *et-Târîhu's-şagîr*, II, 304; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 521; *el-Cerh ve't-ta'dîl*, V, 359-360; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, IX, 469-471; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 347-348; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VI, 409-410; Süyûtî, *Tabakâtü'l-huffâz* (Ömer), s. 144; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 14.

M. YAŞAR KANDEMİR

EBÜ ÂMİR el-EŞ'ARİ

(أبو عامر الأشعري)

Ubeyd b. Süleym b. Haddâr el-Eş'arî
(ö. 8/630)

Kumandan sahâbî.

İslâmiyet'in ilk devirlerinde müslüman olan Ebü Âmir, Ebü Mûsâ el-Eş'arî'nin amcasıdır. Önceleri âmâ iken gözlerinin sonradan açıldığı ve Habeşistan'a hicret eden müslümanlardan olduğu rivayet edilmektedir.

Mekke'nin fethinde ve Huneyn Gazvesi'nde bulundu. Mekke'nin fethinden sonra Huneyn'de bozguna uğrayan Hevâzinli müşriklerin Evtâs ve Tâif'te toplanarak yeniden savaşa hazırlandıklarını haber alan Hz. Peygamber, Ebü Âmir kumandasındaki bir kuvveti Evtâs'a gönderdi; kendisi de Tâif'e hareket etti. Ebü Âmir'e bağlı birlik, yolda Araplar'ın tanınmış şairlerinden Düreyd b. Simme ve adamlarıyla karşılaştı. Düreyd öldürüldü ve yanındaki kuvvetleri dağıtıldı. Daha sonra Evtâs'ta müşriklerle karşı karşıya gelen Ebü Âmir, Hevâzinli dokuz kişiyle birer birer savaştı. Bu sırada her birini önce İslâmiyet'e davet ediyor, kabul etmeyi reddediyordu. Sonunda kendisi de okla dizinden yaralandı. Yeğeni Ebü Mûsâ amcasını yaralayan adamı öldürdükten sonra dizindeki oku çıkardı. Ebü Âmir öleceğini anlayınca Ebü Mûsâ'yı yerine kumandan tayin etti ve onunla Hz. Peygamber'e selâm gönderdi, kendisine dua etmesini istedi. Çok geçmeden şehid oldu.

Ebü Mûsâ el-Eş'arî amcasının silâhını, atını ve eşyasını Hz. Peygamber'e götürerek selâmını ve dua isteğini bildirdi. Bunun üzerine Resûlullah abdest alıp iki rek'at namaz kıldıktan sonra, "Allahım! Ebü Âmir Ubeyd'e mağfiret et, kendisini kıyamet gününde insanların çoğundan üstün kıl ve cennette ona yüksek bir makam ver" diye dua etti. Ebü Âmir'in eşyası oğluna verildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 129, 164, 201-202, 399, 412; Buhârî, "Cihâd", 69, "Meğâzî", 55; Müslim, "Fezâ'ilü's-şahâbe", 165; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, III, 915-916; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 454-455, 457, 459; İbn Sa'd, *eŞ-Tabakât*, II, 151-152; IV, 357-358; Taberî, *Târîh* (Ebü'l-Fazl), III, 79-80; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, Kahire, ts., III, 1019; IV, 1704-1705; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 541; VI, 186-188; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), IV, 413; VII, 252-253.

NURİ TOPALOĞLU

EBÜ AMMÂR

(bk. TENÂVÜTİ).

EBÜ AMR b. ALÂ

(أبو عمرو بن العلاء)

Ebü Amr Zebbân b. el-Alâ'
b. Ammâr el-Mâzinî el-Basrî
(ö. 154/771)Yedi kıraat imamından biri,
Arap dili ve edebiyatı âlimi.

70 (689) yılında Mekke'de doğdu. Doğum tarihi için 55 (675), 65 (685) ve 68 (688) yılları da kaydedilmiştir (İbn Hallikân, III, 138), doğum yerini Basra ve Kâzerûn

olarak zikredenler olmuştur (Enderâbî, s. 83; İbnü'l-Cezerî, I, 289). Adı üzerinde ihtilâf edilerek kendisi için on dokuz isim ileri sürülmüş, ayrıca künyesinin adı olduğu söylenmişse de Zehebî bu isimlerin tamamını zikrettikten sonra Zebbân adını tercih etmiştir (*Ma'rifetü'l-kurrâ*, vr. 25^b-26^a). Ebü Amr'ın bir soru üzerine adının Zebbân olduğunu söylediğine dair rivayete (İbn Mucâhid, s. 80) ve yine ona nisbet edilen bir beyitte kendisinden Zebbân diye söz etmesine (İbnü'l-Enbârî, s. 31; Yâkût, XI, 158) bakılırsa Zehebî'nin tercihinin doğru olduğu söylenebilir. Temîm'in Mâzin koluna mensup olması sebebiyle Mâzinî, hayatının büyük bölümünü Basra'da geçirdiği için Basrî nisbeleriyle anılmıştır. Vekî' b. Cerrâh'tan nakledilen ve Ebü Amr'ın kabir taşında yazılı olduğu ileri sürülen, "Benî Hanîfe'nin mevlâsı Ebü Amr'ın kabridir" ibaresine dayanarak Hanifoğulları'na nisbet edilmişse de annesi Âişe bint Abdurrahman'ın Hanifoğulları'na mensubiyeti veya kendisinin Hanifoğulları'nın halîf*ı olması sebebiyle böyle bir ifadenin kullanılmış olabileceği ileri sürülmüştür (Dâni, *Câmi'u'l-beyân fi'l-kırâ'ati's-seb'e*, s. 40).

Ebü Amr'ın çocukluk ve yetişme dönemiyle ilgili bilgiler yetersiz ve çelişkilidir. Henüz küçük bir çocukken kıraat dersi almaya başlamış olmasının (İbn Mucâhid, s. 83) ötesinde bilinen bir şey yoktur. Mekke'de doğup Basra'da yetiştiği ileri sürüldüğü gibi aksi de söylenmiş, ilk tahsil yıllarını Hicaz'da geçirdiği zikredilmiştir. İbn Mucâhid, kıraat ilmini Hicaz kurrâsından öğrendiğini ve bu ilimin onların metodunu benimsediğini söylemektedir (*Kitâbü's-Seb'e*, s. 82). Kendisinin anlattığına göre yirmi yaşının üstünde bir genç iken Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî'nin adamlarına yakalanmamak için Irak'tan kaçan babasıyla birlikte Yemen'e gitmiş, Yemen çöllerinde Haccâc'ın öldüğünü öğrenmeleri üzerine Basra'ya dönmüşlerdir. İbn Hallikân'ın verdiği bu bilginin doğruluğu kabul edildiği takdirde çocukluğunu Mekke'de geçirdiği, tahsilini buradaki ve Medine'deki âlimlerden belli bir seviyeye getirdikten sonra Basra'ya yerleştiği söylenebilir.

Ebü Amr 154 (771) yılında Küfe'de vefat etti. Bu tarih bazı kaynaklarda 147 (764), 148 (765), 155 (772), 156 (773), 157 (774) ve 159 (776) olarak da zikredilmiştir. Ölümünden önce Dimaşk Valisi Abdülvehhâb b. İbrâhim'den yardım istemek üzere bu şehre gittiği ve Küfe'ye dönerken yolda veya Küfe'ye ulaştıktan

sonra Abbâsî ailesinin tanınmış şahsiyetlerinden Muhammed b. Süleyman'ın yanında öldüğü de rivayet edilmiştir.

Ebû Amr Mekke'de Mucâhid b. Cebr, Saîd b. Cübeyr, Atâ b. Ebû Rebâh, İkrime b. Hâlid, kurrâ-i seb'adan Ebû Ma'bed İbn Kesîr; Medine'de Yezîd b. Rûmân, Şeybe b. Nisâh ve kurrâ-i aşereden Ebû Ca'fer el-Kârî; Kûfe'de kurrâ-i seb'adan Âsım b. Behdele; Basra'da Yahyâ b. Ya'mer, Nasr b. Âsım ve Hasan-ı Basrî gibi tanınmış âlimlerden kıraat okudu. İbn Mucâhid'in *Kitâbü's-Sab'a*'sında naklettiği bir rivayette (s. 84) Basra'da Nasr b. Âsım'dan ve talebelerinden kıraat okumadığı, bu ilmi Hicazlı âlimlerden tahsil ettiği ileri sürülmüşse de bu eser dahil çeşitli kaynaklarda hocalarıyla ilgili olarak verilen bilgiler karşısında onun kıraat tahsilini Hicaz bölgesiyle sınırlamak mümkün görünmemektedir. Diğer taraftan Nasr b. Âsım'a talebelik etmemiş olsa bile ondan kıraat rivayet ettiği yolundaki bilgiler doğru olmalıdır. Mucâhid b. Cebr ile Saîd b. Cübeyr'in onun kıraat hocaları arasında önemli bir yer tuttukları anlaşılmaktadır. Mucâhid ve Saîd b. Cübeyr başta olmak üzere kıraat hocalarının çoğu bu ilmi Abdullah b. Abbas'tan öğrendiğine göre Ebû Amr'ın kıraat ilmindeki esas senedini Ebû Amr b. Alâ-Mucâhid ve Saîd b. Cübeyr-Abdullah b. Abbas-Übey b. Kâ'b-Hz. Peygamber olarak tesbit etmek mümkündür. Babasından ve Enes b. Mâlik, Yahyâ b. Ya'mer, Mucâhid b. Cebr, Ebû Recâ el-Utâridî, Atâ b. Ebû Rebâh gibi önemli şahsiyetlerden hadis rivayet eden Ebû Amr nahivde Nasr b. Âsım'dan faydalandı. Kendisinden de Yahyâ b. Mübârek el-Yezîdî, Abdülvehhâb b. Atâ el-Hafâf, Abdülvâris b. Saîd el-Anberî, İshak b. Yûsuf el-Ezrak, Hârûn b. Mûsâ el-A'ver, Şücâ' b. Ebû Nasr, Hüseyin b. Ali el-Cu'fî, Ali b. Nasr el-Cehdamî arz* ve semâ* yoluyla kıraat öğrenirken Şebâbe b. Sîvâr, Ebû Ubeyde et-Teymî, Asmaî ve Hammâd b. Zeyd gibi âlimler hadis rivayet ettiler ve Arap edebiyatı sahasında faydalandılar. Halîl b. Ahmed ondan nahiv öğrendi. Sîbeveyhi, İsâ b. Ömer el-Hemedânî ve kurrâ-i seb'adan Hamza b. Habîb ez-Zeyyât da Ebû Amr'ın talebeleri arasında yer alarak kendisinden bazı kıraat vecihleri rivayet ettiler. Talebeleri içinde Yahyâ b. Mübârek el-Yezîdî'nin ayrı bir yeri olmalıdır. Zira Yezîdî onun kıraatıyla ilgili rivayetlerin başlıca kaynaklarından birini oluştururken İbn Mucâhid'in *Kitâbü's-Sab'a*'sından

sonra kırâat-i seb'a konusunda telif edilen pek çok eserde Ebû Amr'ın kıraati için tercih edilen iki râvi Dûrî ve Sûsî'nin de hocaları olmuş, talebelerinden Tayyib b. İsmâil'in söylediğine göre Ebû Amr'ın muhtemelen ders takrirlerinden 10.000 varaklık yazılı bir metin meydana getirmiştir (Zehebî, *A'lamü'n-nübe-la*, VI, 410).

Ebû Amr'ın kıraatini beğenen hocası Saîd b. Cübeyr bu okuyuşunu korumasını ondan istemiş, Ahmed b. Hanbel de kendisine sorulan bir soru üzerine Ebû Amr'ın kıraatini tavsiye ettiğini söylemiştir. İbn Mucâhid, Basralılar'ın çoğunun Ebû Amr kıraatini benimsediğini belirtmekte, Enderâbî de (ö. 470/1077), "Tâbiîlerden sonra günümüze kadar Basra'da halk kıraatte ona uymuştur" demektedir. İbnü'l-Cezerî ise (ö. 833/1429) Şam'da V. (XI.) yüzyılın sonlarına kadar İbn Âmir'in kıraatinin okunmakta olduğunu, Irak'tan gelip Şam'da birkaç yıl ikamet eden Hibetullah b. Ahmed b. Tâvûs'un, imamı bulunduğu Emevîye Camii'nde halkı Ebû Amr kıraatine yönlendirmesi üzerine bu çevrede onun kıraatinin meşhur olduğunu, kendi asrında ise Şam, Hicaz, Yemen ve Mısır gibi bölgelerde yine Ebû Amr'ın kıraatinin yaygın olarak okunduğunu zikretmektedir. Bugün de Ebû Amr'ın kıraati bazı İslâm ülkelerinde bu işin uzmanlarının gayretiyle veya bazı öğretim kurumlarının programları içinde diğer meşhur kıraatlerle birlikte okutulmaktaysa da Sudan, Nijerya ve bazı Orta Afrika ülkeleri istisna edilecek olursa yaygın bir tilâvet metodu olarak İslâm dünyasında varlığını koruyamamıştır. IX. (XV.) yüzyıla kadar geniş bir coğrafî alanda okunmakta olan bu kıraatin asırlar içinde yerini daha çok Âsım b. Behdele'nin Hafs rivayetine terketmesinin çeşitli sebepleri olmalıdır. Meselâ Mısır'da daha çok bu kıraatin Dûrî rivayeti okunmakta iken Osmanlılar'ın bu ülkeye hâkimiyetinden sonra Âsım'ın Hafs rivayetinin yaygınlaşarak onun yerini aldığı bilinmektedir (Lebîb es-Saîd, s. 114).

İbn Mucâhid'in değerlendirmesine göre Ebû Amr kıraatini icra ederken tekellüften sakınmış, cevaz ölçülerini aşmak şartıyla olabildiğince mübalağasız ve sade (tahfîf ile) okumuştur. Onun kıraatinin bazı özellikleri şunlardır: 1. هو ve می zamirlerinin "hâ"ları, kendilerinden önce harekeli "vav", "fâ" ve "lâm" bulunduğu sâkin kılınır: وَهُوَ، فَهُوَ، وَهُوَ gibi. 2. تورية، كافرين، ابرار، افسارهم، نصارى vb.

kelimelerde imâle yapılır. 3. Bazı istisnaları olmakla birlikte sâkin hemzeler, bir önceki harfin harekesine uygun med harfine ibdâl edilir: يَوْمُونَ، يَامُرُونَ، ييس gibi. 4. Sûsî'nin rivayetine göre birbirinin aynı olan iki harf ayrı ayrı kelimelerde yan yana bulunduklarında istisnaları olmakla birlikte birinci harf harekeli de olsa idgam yapılır. Bazı şartlarla mahreçleri birbirine yakın harfler arasında da uygulanan ve diğer meşhur kıraatlerin hiçbirinde bulunmayan bu idgama "id-gâm-ı kebir" denir; فیه هدى، لا یرح حتی، فمن زحیح عن النار gibi (Dâni, *et-Teystr*, s. 20-29).

Kıraat ilminde hüccet kabul edilen ve İbn Mucâhid'in *Kitâbü's-Sab'a*'sında kıraatinin kaideleri yazılı hale getirilerek özellikle bu ilimde diğer altı imamla birlikte meşhur olan Ebû Amr'ı, Yahyâ b. Maîn hadiste sika* kabul ederken Ebû Hâtîm er-Râzî onun hakkında "lâ be'se bih" (zararı yok, hadisi alınabilir) demekle yetinmiştir. Zehebî de rivayet ettiği hadislerin çok olmadığını ve *Kütüb-i Sitte*'de rivayeti bulunmadığını söylemiştir. İbn Hibbân'a göre bu rivayetlerinin sayısı elli kadardır.

Talebelerinden Ebû Ubeyde et-Teymî onun garîb* kelimeleri, Kur'an'ı, şiiri, *eyyâmü'l-Arab**, Arap dili ve edebiyatını en iyi bilen kişilerden biri olduğunu söylemiş (bk. Câhiz, I, 321; İbn Hallikân, III, 136). İbn Kuteybe ise kıraatte üstat olmakla birlikte garîbde ve şiirde daha üstün olduğunu belirtmiştir. Ferezdak da onu övmüş, bir beytinde Ebû Amr'ı buluncaya kadar "çok kapı çaldığını" zikretmiştir (bk. İbn Hibbân, VI, 347). Ebû Amr'ın Arap dili ve edebiyatındaki önemi, bu alandaki çalışmalarını Câhiliye dönemi üzerinde yoğunlaştırmasından ve derlediği bütün şiir ve haberleri bu dönemi idrak etmiş Araplar'a dayandırmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim Asmaî, onun İslâmî döneme ait herhangi bir beyti delil olarak kullanmadığını söylemiştir (bk. İbnü'l-Kiftî, IV, 133). Ebû Ubeyde et-Teymî'nin rivayetine göre, dilî fasih Araplar'dan derleyerek meydana getirdiği bir oda dolusu kitabını kendini tamamıyla ibadete verdiği bir dönemde yakmıştır (bk. Câhiz, I, 321). Yaptığının yanlış olduğunu anlayınca yenisinden ilme dönmüş, bundan sonra talebelerine bu bilgilerden ezberinde kalanları aktarmaya çalışmıştır. Ebû Ubeyde'nin bu rivayetinde geçen ve "kendini ibadete verdi" anlamına gelen "tekarree" kelimesini Brockelmann (*GAL* [Ar.], II, 129;

EBÜ AMR b. ALÂ

İA, IV, 11) ve Blachère'in (*El²* [İng.], I, 106) "kendini Kur'an kıraatine verdi" şeklinde anlamaları sehiv eseri olmalıdır.

Bizzat kendi değerlendirmelerinden anlaşıldığına göre Ebü Amr'ın açık sözlülüğü devlet adamlarına yakın olmasını engellemiştir. Bir gün Halife Seffâh'ın amcası Süleyman b. Ali kendisine bir soru sormuş, ancak verdiği cevap onun hoşuna gitmemiştir. Ebü Amr bu olay üzerine yazdığı beyitlerde melikler önünde eğilmeye tenezzül etmediğini, onların doğru konuşarak değil yalan söyleyerek memnun edilebileceğini ifade etmiştir (bk. İbn Hallikân, III, 138).

Eserleri. Bir oda dolusu kitabını yaktığına dair rivayet doğru ise Ebü Amr'ın çok sayıda telifi bulunduğunu kabul etmek gerekir. Corcî Zeydân onun yazılı bir şey bırakmadığını söylüyorsa da bu doğru değildir. Bilinen eserleri şunlardır: 1. *Kitâbü Mersûmi'l-Muşhaf*. Kur'an-ı Kerim'in resm-i hattı ile ilgilidir. Ebü Amr ed-Dânî tarafından *Rûsûmü'l-Muşhaf*i'l-Kerîm adıyla ihtisar edilmiş olup bu muhtasarın yazma bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Ayasofya, nr. 4814, 14 varak). 2. *Şerhu Dîvânî'l-Hırnık*. Hırnık bint Bedr'e (ö. 50/670 [?]) ait divanın şerhidir (Brockelmann, GAL [Ar.], I, 165-166; Suppl., I, 70). 3. *Kitâbü'l-İdgâmi'l-kebîr* (eserin yazma nüshaları için bk. *el-Fihrisü's-şâmil: mahtûâtü't-tecvîd*, I, 5-7). 4. *el-Vakf ve'l-ibtidâ*. Bir nüshası Zâhiriyye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Mecmua, nr. 18 L, 128; bk. Ali Şevâh İshak, I, 280). 5. *Takfîdül-emşile*. Yazma bir nüshası Rabat

Umumi Kütüphanesi'ndedir (nr. 1321-d, vr. 208^a-223^b). 6. *Kitâbü'l-Emsâl*. Abdülmecîd Katâmiş'in belirttiğine göre Ahmed b. Muhammed el-Meydânî (ö. 518/1124) *Mecma'u'l-emşâl* adlı eserinde onun bu kitabından elli sekiz yerde nakilde bulunmuştur. 7. *Kitâbü'l-Kırâ'ât*. Son iki eserin günümüze ulaşip ulaşmadığı bilinmemektedir (bk. İbnü'n-Nedîm, s. 171; Meydânî, I, 5; Sezgin, I, 17).

İbnü'n-Nedîm, Ebü Amr'dan *Kitâbü'n-Nevâdir* adlı bir eserin rivayet edildiğini, İbn Şenebüz'ün (ö. 328/939) *Kitâbü Mâ hâlefe'bnü Keşîr Ebâ 'Amr* adında bir eseri olduğunu, Ebü Zeyd Saîd b. Eys el-Ensârî (ö. 215/830), İbn Mücâhid (ö. 324/936), Ebü Zühî ve Ahmed b. Zeyd el-Hulvânî'nin *Kitâbü Kırâ'ati Ebî 'Amr* adıyla ayrı ayrı eserler yazdıklarını zikretmekte (*el-Fihrist*, s. 141, 154, 157, 171, 215, 405), İbn Hallikân da Ebü Bekir es-Sûlî'nin (ö. 335/946) *Ahbabu Ebî 'Amr b. el-'Alâ* adında bir eser telif ettiğini söylemektedir (*Vefeyât*, III, 477). Daha sonraki devirlerde de Ebü Amr'ın kıraatini konu alan pek çok çalışma yapılmış ve müstakil eserler yazılmıştır (bu eserlerden bazılarının yazma nüshaları için bk. *el-Fihrisü's-şâmil: mahtûâtü'l-kırâ'ât*, I, 33, 91, 114, 115, 117, 190, 236, 285, 287, 437, 447; II, 472, 494, 519, 526, 537, 623, 630, 644, 648, 656, 689).

BİBLİYOGRAFYA:

Câhiz, *el-Beyân ve't-tebyîn*, I, 320-321; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 531, 599; İbn Mücâhid, *Kitâbü's-Seb'a* (nşr. Şevki Dayf), Kahire 1972, s. 80-85, 99-101; Ebü't-Tayyib Abdülvâhid b. Ali, *Merâtibü'n-naḥviyyîn* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1954, s. 13-41; İbn

Hibbân, *eş-Şikât*, VI, 345-347; Sirâfi, *Ahbabü'n-naḥviyyîne'l-Başriyyîn* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ), Kahire 1405/1985, s. 46-48; Ebü Bekir ez-Zübeydî, *Ṭabaḳâtü'n-naḥviyyîn ve'l-luḡaviyyîn* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1984, s. 35-40; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist*, s. 140-141, 154, 157, 171, 192-194, 215, 228, 247, 405; Dâni, *et-Teysir* (nşr. O. Pretzl), İstanbul 1930, s. 20-29, 31-32, 36-37, 47, 51-52; a.mlf., *Cami'u'l-beyân fi'l-kırâ'ati's-seb'a* (haz. Kemal Atik, doktora tezi, 1982), AÜ İlahiyat Fakültesi, s. 40; Enderâbî, *Kırâ'atü'l-kurrâ'i'l-ma'rûfîn* (nşr. Ahmed Nusayyif el-Cenâbî), Beyrut 1405/1985, s. 83-94; Meydânî, *Mecma'u'l-emşâl* (Ebü'l-Fazl), I, 5; İbnü'l-Bâzîs, *el-İknâ*, I, 92-94, 492-493; İbnü'l-Enbârî, *Nüzhetü'l-elibbâ* (nşr. İbrâhim es-Sâmerî), Zerk 1405/1985, s. 30-35; İbnü'l-Kıftî, *Inbâhü'r-ruvât*, IV, 131-139; Yâkût, *Mu'cemü'l-üdeba*, XI, 156-160; İbn Hallikân, *Vefeyât* (Abdülhamîd), III, 136-139, 477; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VI, 407-410; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 141-160*, s. 683-687; a.mlf., *Ma'rifetü'l-kurrâ*, I, 100-105; a.e., Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 2500, vr. 25^b-29^b; İbnü'l-Cezerî, *Gâyetü'n-nihâye*, I, 288-292, 425; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, XII, 178-180; Süyûtî, *el-Müzhir*, II, 398 vd.; Brockelmann, GAL, I, 97; Suppl., I, 70, 158; II, 142; a.mlf., GAL (Ar.), I, 165-166; II, 129-130; a.mlf., "Ebü Amr", İA, IV, 11; Sezgin, GAS, I, 17; Ömer Ferûh, *Târîhu'l-edeb*, II, 73-75; C. Zeydan, *Âdâb*, I, 405-406; Lebîb es-Saîd, *el-Muşhafu'l-müretel*, Kahire 1387/1967, s. 114, 233-236; Ali Şevâh İshak, *Mu'cemü muşannefâtü'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Riyad 1403/1983, I, 203-204, 280; Salâh M. el-Hiyemî, *Fihrisü mahtûâtü Dâri'l-Kütübî'z-Zâhiriyye: 'ulümü'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Dimaşk 1403/1983, I, 104-107, 429-430; *el-Fihrisü's-şâmil: mahtûâtü't-tecvîd*, Amman 1406/1986, I, 5-7; a.e.: *mahtûâtü'l-kırâ'ât*, Amman 1407/1987, I, 33, 91, 114, 115, 117, 190, 236, 285, 287, 437, 447; II, 472, 494, 519, 526, 537, 623, 630, 644, 648, 656, 689; Abdülmecîd Katâmiş, *el-Emsâlu'l-'Arabîyye*, Dimaşk 1408/1988, s. 45-47; R. Blachère, "Ebü 'Amr", *El²* (İng.), I, 105-106.

TAYYAR ALTIKULAC

